

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ S/1 (3) 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES



ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ S/1 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

Специальный выпуск

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
Special Issue

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети.

ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот

технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

“Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй.

Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Turaev Sherzod Gulboy ugli

SURKHAN OASIS IN V.H. KARMISHEVA'S RESEARCH ETHNIC DESCRIPTION
OF "YUZ" TRIBES8-13

Jabbarova Latofat Tulkinjonovna

ZAMONAVIY MUZEY ARHITEKTURASI VA LANDSHAFT DIZAYNI INTEGRATSIYASI ("G'ALABA
BOG'I" YODGORLIK MAJMUASI ASOSIDA) 14-19

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Hurmurodov Zaфаржон Нурмуродович

МАҲАЛЛИЙ ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТ ОРГАНЛАРИНИ РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА
БОШҚАРУВ ФАОЛИЯТИНИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШ 20-26

Жаббарова Чарос Аминовна

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТНИНГ ХАЛҚАРО
СТАНДАРТЛАРИГА ЎТИШ ЗАРУРИЯТИ 27-32

Nabiev Olimjon Abdisalomovich

FORMS OF PRECARIOUS EMPLOYMENT AND APPROACHES TO ITS ASSESSMENT 33-43

Тошпулатов Даврон Ақромович

ИСЛОМ БАНК-МОЛИЯ ХИЗМАТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 44-54

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Муминов Алишер Гаффарович

АХБОРОТЛАШГАН ЖАМИЯТГА ЎТИШНИНГ АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ 55-59

Холмирзаев Нодиржон Низомжонович

ШАҲАРЛАР АҲОЛИСИДАГИ ИНДИВИДУАЛЛАШУВ МУАММОСИ: ТАҲЛИЛ ВА
ТАКЛИФЛАР 60-65

Абдураимова Муқаддас Эргашовна

"АВЕСТО"ДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ МАСАЛАСИ 66-71

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Axmedov Oybek Saparbaevich, Djumambetova Gulziba Kongratbaevna

COMPARATIVE-TYPOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ECONOMIC TERMS IN ENGLISH AND
UZBEK LANGUAGES 72-75

Avaznazarov Odiljon Rahmatulloevich

ALISHER NAVOIY – ULUG' YO'LBOSHCHI 76-82

Бурибекова Шаура Шавкатовна

ЗНАЧЕНИЕ И ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЭТИКИ В ПРОЦЕССЕ ЖУРНАЛИСТСКОГО РАССЛЕДОВАНИЯ	83-89
<i>Абдуллаев Акмал Амирович</i> ЭТНИК ВА МИЛЛИЙ УРФ-ОДАТЛАР ҲАМДА ҚАДРИЯТЛАР АСОСИДА ШАКЛЛАНГАН ЖОЙ НОМЛАРИ	90-98
<i>Masharipova Valentina Sergeevna</i> THE USE OF PARALINGUISTICS IN JIM BUTCHER'S WORK	99-104
<i>Камолова Санобар Жабборовна</i> ЎЗБЕК ВА ФРАНЦУЗ БАДИИЙ АСАРЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАР	105-109
<i>Ярматова Мехринисо Азаматовна</i> ЯЗЫК - НОСИТЕЛЬ КУЛЬТУРЫ	110-117
<i>Rahmonova Sardora Muminjonovna</i> BIZNES SOHASIDAGI BIRLIKLARNING SEMANTIK ANALIZI	118-123
<i>Samadova Marg'uba Kuchkarovna, Ziyayeva Muhayyo Usmanjonovna</i> COMPULSORY METHODS IN TEACHING ESP.....	124-128
<i>Mansur Yunusov Abdullayevich</i> NATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF INFORMATION CONSUMPTION IN PUBLIC SERVICES: PROBLEMS AND SOLUTIONS	129-134
12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович</i> ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР МЕҲНАТ ҲУҚУҚЛАРИ ХАЛҚАРО ҲУҚУҚИЙ ҲИМОЯСИ	135-139
<i>Yakubova Iroda Bahramovna</i> XORIJYI RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR VA O'ZBEKISTON QONUNCHILIGIDA MUALLIFLIK HUQUQLARINI JAMOAVIY BOSHQARISHNI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARINING QIYOSIY TAHLILI	140-146
<i>Карамов Мамашариф Жамилович</i> ЖАМИЯТ ҲАЁТДА МАҲАЛЛА ИНСТИТУТИНИНГ ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИНИ ЎРНАТШИДАГИ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ	147-151
<i>Қурбонов Дониёр Давлат ўғли</i> ВОЯГА ЕТМАГАН ШАХСЛАР ТОМОНИДАН СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ.	152-157
13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Umidaxon Abdullayeva G'ulomiddinovna</i> O'QUVCHI VA TALABALARNING TABIATGA MA'SULIYATLI MUNOSABATDA BO'LISHLARIDA EKOLOGIK TA'LIM VA EKOLOGIK TARBIYA BERISHNING AHAMIYATI.....	158-163

Нурматова Насиба Хошимжановна

ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К
ПАТРИОТИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ МОЛОДЕЖИ164-173

Дилафруз Явкочдиева

ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВ АСОСИДА ТЕХНИКА ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ ТАЛАБАЛАРИНИ
КАСБИЙ ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШ174-183



Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари. № S/1 (3)-2023
ISSN: 2181-1342 (Online)
<https://scienceproblems.uz>

12.00.00 – Юридик фанлар

Карамов Мамашариф Жамилович

Ички ишлар вазирлиги 2-сон Тошкент академик лицейи
Ҳарбий тайёргарлик раҳбари ИИВ Академияси
докторантураси мустақил изланувчиси

ЖАМИЯТ ҲАЁТДА МАҲАЛЛА ИНСТИТУТИНИНГ ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИНИ ЎРНАТШИДАГИ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ

Аннотация. Мақолада Республикамиз маҳалла институтларининг ҳамда жамият ҳаётидаги жамоатчилик назоратини ўрнатишдаги ўрни ва аҳмияти, фуқаролик жамияти шаклланишида нодавлат нотижорат ташкилотлар, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ўрни ҳақида фикр юритилади. Бундан ташқари маҳаллабай ва фуқаробай иш услублари айни дамда аҳоли мурожаатлари ва жамиятдаги кўплаб муаммоларни бартараф этиш этиш барча соҳалар учун энг самарали йўл бўлиб, маҳаллабай ишлаш тизими тўғрисида ҳам сўз юритилади.

Калит сўзлар. Жамият, маҳалла, жамоатчилик, маҳаллабай ишлаш, ташаббусли бюджет, маҳалла институти, дастур.

Карамов Мамашариф Джамилевич

Начальник отдела военной подготовки МВД
Ташкентского академического лицея № 2,
докторант Академии МВД

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ В УСТАНОВЛЕНИИ ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ ИНСТИТУТА МАХАЛЛИ В ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА

Аннотация. В статье будет обсуждаться роль институтов махалли республики и общественного контроля в жизни общества, роль негосударственных некоммерческих организаций, органов самоуправления граждан в формировании гражданского общества. Кроме того, наиболее эффективным способом для всех сфер является устранение обращений населения и многих проблем в обществе, а также развитие системы локальной работы.

Ключевые слова. Общество, махалли, общественность, локальная работа, инициативный бюджет, институт махалли, программа.

Karamov Mamasharif Jamilovich

Head of the Military Training Department of
the Ministry of Internal Affairs of Tashkent Academic Lyceum No. 2,
doctoral student of the Academy of the Ministry of Internal Affairs

ROLE AND IMPORTANCE IN ESTABLISHING PUBLIC CONTROL OF THE MAHALLI INSTITUTION IN SOCIETY

Abstract. The article will discuss the role of the mahalli institutions of the republic and public control in the life of society, the role of non-governmental non-profit organizations, self-government bodies of citizens in the

formation of civil society. In addition, the most effective way for all areas is to eliminate the appeals of the population and many problems in society, as well as the development of a system of local work.

Keywords. Society, mahalli, public, local work, initiative budget, mahalli institute, program.



<https://doi.org/10.47390/B1342V3SI1Y2023N22>

Сир эмаски Янги Ўзбекистон «Инсон қадрлари устувор бўлган жамият ва халқпарвар давлат» деган муҳим ғоя негизида барпо этилмоқда. Жумладан, Тараққиёт стратегиясида шахс, инсон қадрлари биринчи ўринга қўйилиб, «инсон – жамият – давлат» янги тамойили давлат ҳамда жамият бошқарувининг асосини ташкил этади. Амалий натижалар, инсон манфаати, унинг қадр-қиммати юртимиздаги барча ислохотларнинг туб моҳиятини англатади. Хусусан, инсонийлик ва меҳр-оқибат бешиги бўлган маҳаллаларимизда бундай ҳаётбахш ўзгаришлар яққол намаён бўлмоқда.

Ҳозир ислохотлар шиддат билан давом этаётгани учун ҳаётимизда ҳар куни бирор бир муҳим ўзгаришлар гувоҳи бўлишимиз мумкин. Сўнги йилларда “Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурлари дориасида қишлоқ ва маҳалладаги йўл-транспорт инфратузилмаси, муҳандислик-коммуникация тармоқлари ҳамда ижтимоий соҳа объектларида қурилиш ва ободонлаштириш ишлари бажарилмоқда. Аҳолининг турмуш шароитлари яхшилаш борасида кенг қўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. [1]

2022-2026 йилларда “Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурлари дориасида қурилиш-таъмирлаш ҳамда ободонлаштириш ишлари бажариладиган қишлоқ ва маҳаллалар сони бўйича мақсадли параметрлар тасдиқланди. Шунингдек, маҳаллаларда турмуш шароитларини яхшилашда “Ташаббусли бюджет” лойиҳаси айти муддао бўлмоқда ва буни янада кенгайтириш масалалари кўриб чиқилмоқда. Ҳар бир маҳалла ўзининг муаммосини мустақил ҳал этиш учун 2023 йилдан “Маҳалла бюджети” тизими жорий этилмоқда. Бунда аҳолининг мол-мулк ва ер солиғини ундириш маҳалланинг ўзига ўтказилади. Бундан тушган маблағ маҳалла бюджетига қолади.

Маҳаллабай ва фуқаробай иш услублари айти дамда аҳоли мурожаатлари ва жамиятдаги кўплаб муаммоларни бартараф этиш борасида барча соҳалар учун энг самарали йўл экани ўз исботини топмоқда. Маҳаллабай ишлаш тизими мураккаб бўлишига қарамай, ҳар бир инсоннинг дардини тинглаш, ҳаётини тубдан ўзгартириш, жамият тараққиётини иқтисодий ўсишлар билан эмас, балки аҳолининг ўз ҳаётидан мамнунлиги билан ўлчаш каби мезонларни кун тартибига чиқармоқда.

Ушбу тизим ўз навбатида ижтимоий-иқтисодий ислохотлар, ички ва ташқи ресурслар ҳисобига амалга ошириладиган лойиҳалар, турли идора ва ташкилотларнинг фаолияти маҳаллалар бўйича ташкил этилди. Бунинг натижасида айти вақтда юртимизда кечаётган ўзгаришлар моҳиятида “маҳаллабай” сўзининг аҳамияти кундан-кун ортиб бормоқдаки, мазкур амалиёт натижасида барча ташкилот ва идораларнинг жойлардаги фаолияти айнан маҳаллалардаги ўзгаришлар ва бу орқали муаммоларнинг ҳал этилишига қаратилгани билан янада аҳамиятлидир.

Маҳалладаги муаммолар ва аҳолининг кундалик маиший масалаларини ҳал этиш биргина тизим ходимлари иштирокида бартараф этиш имконсиз, Бу жараёнда ҳар бир соҳа масъулларининг иштироки ва аралашуви ҳам муҳимдир. Жойларда маҳаллабай ишлаш механизмларининг асосини ана шу тамойил – барча соҳа вакилларининг

ҳамжихат бўлиб, ҳудудлардаги масалаларни ечишга комплекс ёндошуви керак бўлади. Маҳаллабай ишлаш, аслини олганда, барча соҳа мутахассисларининг бир ёқадан бош чиқариб маҳалладаги муаммолар, аҳоли турмушидаги муҳим мамсалаларни биргаликда ҳал этишдир.[2]

Маҳаллабай ишлаш тизимининг яна бир энг самарали жараёни бу хонодонбай ўрганиш, жумладан, аҳолининг бандлик даражасини, оилаларнинг даромад манбаларини, томорқадан фойдаланиш ҳолати ҳамда даромадли меҳнатга интилиш ва эҳтиёжларини таҳлил қилиш имконияти юзага келади. Тадбиркорликни ривожлантиришга туртки берадиган омиллар ва йўналишлар белгиланиб, уларни ишга солиш орқали маҳаллаларнинг иқтисодий қудрати юксалтирилади.

Умуман олганда, маҳаллада аҳолининг кундалик кайфиятига бевосита таъсир қилаётган энг долзарб муаммолар ўрганиш, бунда қишлоқ ва маҳаллаларда инфратузилма билан боғлиқ энг оғириқли масалаларни тизимли ҳал қилиш, ички йўллар, ичимлик суви, электр энергияси ва газ таъминоти, таълим, соғлиқни сақлаш, маданият, спорт ва бошқа ижтимоий объектларни яхшилаш бўйича тегишли дастурлар ишлаб чиқилган. Ушбу дастурларнинг самарали фаолият юритиш мақсадида маҳалла раислари, ҳоким ёрдамчилари, хотин-қизлар фаоллари ва ёшлар етакчилари, ОАВ ва бошқа жамоат ташкилотлари Дастурлар доирасида амалга оширилаётган ишларнинг ҳолати, сифати ва кўлами юзасидан жамоатчилик назоратини ўрнатишга жалб қилиниши айтилган.

Шу сабаб, 2022 йил 25 октябрда «2022-2023 йилларда маҳаллалар инфратузилмасини янада ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Президент қарори қабул қилиниб, одамлар учун муносиб турмуш шароитини яратишга оид муҳим вазифалар белгиланган.

Қарорга кўра жойларда ички йўллар, ичимлик суви, электр энергияси ва газ таъминоти, таълим, соғлиқни сақлаш, маданият, спорт ва бошқа инфратузилма объектлари яхшиланиши белгиланган. Бу ҳужжат асосида маҳаллалар инфратузилмасини ривожлантириш бўйича лойиҳалар дастурлари доирасида амалга ошириладиган тадбирларнинг йиғма параметрлари, дастурлар ижросини мувофиқлаштириш бўйича Республикаси ишчи гуруҳи ҳамда ҳудудий ишчи гуруҳлари таркиби тасдиқланди.

Қарор билан белгиландики, туман (шаҳар) секторлари ва бошқа ҳудудий ташкилотлар раҳбарлари ҳар ойда халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашларига Дастурлар доирасида амалга оширилган ишлар тўғрисида ҳисобот бериб боради. Дастурларга киритилган объектларни фойдаланишга топшириш бўйича Давлат қабул комиссияси таркибига маҳалла раислари киритилади ҳамда бажарилган қурилиш-таъмирлаш ишларининг ҳажми ва сифати бўйича жамоатчилик назоратини олиб боради. Ҳудудий ишчи гуруҳлари икки ҳафта муддатда маҳаллалар кесимида алоҳида режа-жадвалларни тасдиқлаб, ишлар ўз вақтида ва самарали ташкил этилишини назоратга олади, аҳолига бу бўйича тушунтириш ишларини олиб боради.[3]

Президент қарори кўлами ва аҳамияти жиҳатидан маҳаллалар инфратузилмасини яхшилашга оид энг муҳим ҳужжатлар сирасига киради. Эътиборлиси, унда белгиланган режалар айнан аҳоли томонидан билдирилган таклифлар, муаммолар ва камчиликлар асосида тузилган. Дастурлар қайсидир

раҳбарларнинг кабинетларида ишлаб чиқилмайди, бевосита одамлар фикри асосида, улар билан мулоқат қилиш асосида яратилади. Бундан эса давлат ҳам, оддий одамлар ҳам манфаатдор бўлиши тайин.

Яна бир муҳим масала борки, Президент Шавкат Мирзиёевнинг **«Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси»** номли асарида таъкидланганидек, маҳаллаларда ижтимоий-маънавий муҳит барқарорлигини таъминлаш ҳокимлар – ҳудудий кенгашлар раисларининг доимий эътибор марказида бўлиши шарт.

Маънавий тарғибот ҳар бир маҳаллада, таъбир жоиз бўлса, маҳаллабай усулда ташкил этмас эканмиз, бу борада аниқ натижа бўлмаслигини ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда. Бунда ҳар бир маҳалланинг ўзига ҳос хусусиятларини ҳисобга олиб, амалга оширадиган ислохотларимизнинг аниқ белгилаб олишимиз ва жамоатчилик билан биргаликда иш олиб боришимиз керак.

Бу борада, айниқса, **«Бир зиёли – бир маҳаллага маънавий хомий»** тамойили асосида ҳар бир маҳаллага профессор-ўқитувчилар ва таниқли зиёлийларнинг жалб этиш, уларнинг бу ишга масъулият ва куюнчаклик билан ёндошишга эришиши муҳим аҳамиятга эга, деб ўйлайман. Олий таълим муассасалари ректорлари жойлардаги ҳокимлар билан биргаликда бундай жонкуяр домлаларни муносиб рағбатлантириб бориш чораларини кўриши керак. [4; 200-б]

Биз **«Ҳар бир нуруний – беш нафар ёшга мураббий»** тамойили бўйича муҳтарам оқсоқолларимиз, азиз онахонларимизни тарбияси оғир, маънавий кўмакка муҳтож, уюшмаган, ишсиз ёшларга бириктириб қўйишга қаратилган ибратли ташаббусни қўллаб-қувватлашни давом эттирамиз.

Катта тажрибага эга бўлган нурунийларимиз ўзларининг ҳаётий ўғитлари билан ёшларимизга тўғри йўл кўрсатса, бунинг фойдаси катта бўлади. Ана шу ишларни амалга ошириш учун **«Маънавий-ахлоқий тарбия дастури»**да таълим тизими, маҳалла, нуруний, хотин-қизлар, ёшлар ҳамда бошқа давлат ва жамоат ташкилотларининг вазифаси аниқ белгилаб қўйилаётгани кутилган натижани беради. [5;262-.]

Яна бир муҳим масала борки у **«Маҳалла бюджети»** тизимини ривожлантириш муаммоларидир. Айтиш керакки, Президентнинг 2022 йил 16 августдаги **«Маҳалла институтининг жамият ҳаётидаги ролини мустаҳкамлаш ва молиявий имкониятларини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»**ги қарори орқали Маҳаллаларнинг ижтимоий-иқтисодий муаммоларини ҳал этиш жамғармаси ташкил этилиб, жамғарма маблағларини шакллантириш маблағлари ва молиялаштириш йўналишлари белгилаб берилди. Унга кўра 2023 йил 1 январдан бошлаб, ҳар бир вилоятда биттадан туманда тажриба тариқасида аҳолининг мал-мулк ва ер солиғини ундириш маҳалланинг ўзига ўтказилади. Бунда ундирилган мол-мулк ва ер солиғи маҳалла бюджетида қолиши, ҳар йили 1 февралга қадар ҳокимлар маҳалла раиси ва ҳоким ёрдамчилари билан биргаликда маҳалла бюджети ҳисобидан ҳал қилинадиган лойиҳалар рўйхатини туман Кенгашларига тасдиқлаш учун киритиши, келгуси йил якунида ушбу тажриба барча ҳудудларда жорий қилиниши белгиланди. Ўзбекистонда Германия тажрибасини ўрганиш, мавжуд 9 370 та маҳаллада ижтимоий-иқтисодий муаммоларни мустақил бартараф этишда янги тизимнинг аҳамияти, кутилаётган натижалар ҳамда назорат механизми бўйича тажрибага эга бўлинади. [6; 18-б]

Маҳалла ҳаётига дахилдор бўлган муҳим янгиликлардан бири сифатида айтиш мумкинки, 2022 йил 25 октябрь куни қабул қилинган «Жамоатчилик фикри асосида шакллантириладиган лойиҳаларни молиялаштириш кўламини кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Президент қарори билан «Ташаббусли бюджет» лойиҳасида ҳар бири икки мингдан ортиқ овоз тўплаган маҳаллалар ғолиб деб топилши белгиланган. «Очиқ бюджет»да овоз бериш жараёнлари биринчи мавсуми – ҳарйил февраль-март ойларида, иккинчи мавсуми – ҳар йили июнь-июль ойларида, «Обод қишлоқ» ва «Обод маҳалла» дастури доирасида кейинги йил учун тадбирларни шакллантириш ва уларга овоз бериш жараёни – ҳар йили ноябрь-декабрь ойларида ўтказилиши белгилаб қўйилди. [7; 247]

Юқоридаги қарордан маълум бўладики, эндиликда маҳаллалардаги инфратузилма учун маблағлар фақатгина «Ташаббусли бюджет» орқали аҳоли истаган лойиҳаларга ажратилади. Бу орқали энди фақат ҳокимлик белгилаб берадиган маҳаллаларга эмас, шароити чиндан ҳам оғир ҳудудларга эътибор кучаяди. Бунда албатта, аҳолининг ташаббускорлиги ортади, энди улар ўзлари биринчи навбатда ҳал қилиниши лозим бўлган масалаларга биргаликда ечим топади.

Хулоса. Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, Янги Ўзбекистонни ривожлантириш ғояси Маҳалла институти тузулмаларининг жаҳон тажрибаси билан бойитилиши унинг ҳам амалий, ҳам назарий омилларини такомиллаштириш механизмларини ечиб беради. Ривожланиш ва тараққиёт қонуниятларини прагматик назарияси сифатида кучли ҳаракат манбаига айланишини таъминлайди.

Adabiyotlar / Literatura / References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 22.12.2017. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти: URL: <http://prezident.uz/uz/lists/view/1371>.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони //Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 01.12.2021 й., 06/21/27/1116-сон.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 25 октябрь кунидаги “2022-2023 йилларда маҳаллалар инфратузилмасини янада яхшилаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-408-сон Қарори.
4. Одилқориев Х. Конституция ва фуқаролик жамияти. Т., 2002. 200-б.
5. Мирзиёев Ш. Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси., - Т.:Ўзбекистон., 2022. – Б.262.
6. Тангриев Л. Мустақиллик ва жамоат ташкилотлари. Т.: Янги аср авлоди, 2000. 18-б.
7. Қирғизбоев М. Фуқаролик жамияти: генезиси, шаклланиши ва ривожланиши. Т., Ўзбекистон, 2010. Б.247.



ISSN: 2181-1342 (Online)

Сайт: <https://scienceproblems.uz>

DOI: 10.47390/1342V3I3Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ S/1 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

Специальный выпуск

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES Special Issue

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатиغا олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).